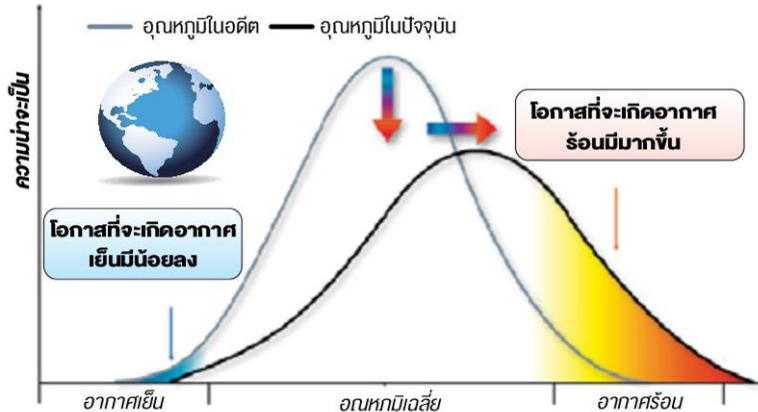

'คำเตือน'จากธรรมชาติ

อุณหภูมิเฉลี่ยและความผันผวนของอุณหภูมิของโลกเพิ่มขึ้น

ที่มา : Intergovernmental Panel on Climate Change (2004)(www.ipcc.ch)

หน้าต่างความคิด

● เกียรติอนันต์ สว่างแทนกุล

ผู้ช่วยรองอธิการบดีฝ่ายวิจัย
ม.ธุรกิจบัณฑิต

อากาศหนาวรอบล่าสุดที่เข้ามาปกคลุมประเทศไทยด้วยความรวดเร็วและด้วยระดับความเย็นที่ทำให้การไม่อาบน้ำกลายเป็นเรื่องปกติ เป็นสัญญาณหนึ่งชี้ให้เห็นถึงความวิปริตแปรปรวนของดินฟ้าอากาศในช่วงหลายปีที่ผ่านมา

สิบกว่าปีมานี้ มีชาวคนร้อนตายในประเทศที่อยู่ในเขตอากาศหนาว มีชาวน้ำท่วมทำลายบ้านเรือนในพื้นที่ที่เมื่อก่อนไม่ค่อยจะได้เจอกับน้ำฝน พายุสารพัดชื่อเรียงคิวกันเข้ามากระหน่ำ ภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั่วโลก แม้ความวิปริตของสภาพอากาศของโลกเคยเกิดขึ้นมาหลายครั้งแล้ว แต่ในอดีตเหตุการณ์เหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยแบบนี้ เป็นไปได้หรือไม่ว่า **ธรรมชาติกำลังส่งสัญญาณเตือนพวกเรา?**

ผลการศึกษาของ Global Footprint Network พบว่า ตอนนี้เราใช้ทรัพยากรเพื่อการบริโภคและทรัพยากรเพื่อการดูดซับของเสียที่เราผลิตขึ้น คิดเป็น 1.6 เท่าของทรัพยากรทั้งหมดที่โลกเรามี หากเป็นเช่นนี้ต่อไปอีก 15 ปีข้างหน้าเราจะต้องการโลก

ถึง 2 โย เพื่อรองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น และวิถีการใช้ทรัพยากรที่ไม่ยั่งยืน พุดต่ายๆ ก็คือ เรากำลังกลืนกินโลกไปในทีละน้อย และเมื่อใดที่โลกถูกกลืนกินไปจนหมด มนุษย์และเพื่อนร่วมโลกทั้งหลายต้องเจอกับหายนะครั้งใหญ่อย่างแน่นอน

โดยปกติแล้ว ระบบนิเวศจะมีกลไกในการฟื้นฟูตัวเอง หากทางเอาทรัพยากรที่ถูกใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ในรูปแบบต่างๆ เหมือนกับที่เราเคยเรียนตอนมัธยมเรื่องของวงจรอาหาร เมื่อใดที่ความสมดุลของวงจรถูกทำลาย ระบบนิเวศนั้นก็จะต้องปรับตัวเพื่อหาสมดุลใหม่ และการปรับตัวเหล่านี้ ย่อมส่งผลต่อสิ่งมีชีวิตทุกชนิดที่อยู่ในระบบ

โลกถือเป็นระบบนิเวศที่ใหญ่ที่สุด มีระบบรักษาสมดุลที่สลับซับซ้อนเกินกว่าองค์ความรู้ในปัจจุบันจะสามารถอธิบายได้หมด แม้จะไม่เข้าใจทั้งหมด ความผิดปกติที่เกิดขึ้นกับโลกทุกวันนี้ ที่เราเรียกกันว่า **"การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ"** น่าจะเป็นสัญญาณบอกเหตุได้ว่า **โลกเองกำลังขยับ แลโลกจึงพยายามปรับตัวเพื่อรับมือกับสภาพเสถียรสมดุลที่เกิดขึ้นนี้**

หลักฐานทางวิทยาศาสตร์ชิ้นหนึ่งที่ถูกอ้างถึงบ่อย เมื่อมีการพูดถึงปัญหาโลกร้อนคือ ผลการศึกษาของ Intergovernmental Panel on Climate Change ตามรูปที่แสดงไว้ ผลการศึกษานี้ให้เห็นว่า ภาวะอากาศในปัจจุบันมีแนวโน้มจะร้อนขึ้นมากกว่าในอดีต และอุณหภูมิมีความผันผวนมากขึ้น เหมือนกับคนป่วยเดียวร้อนเดียวหนาว

แต่ก็มีนักวิทยาศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งที่มองว่า วงจรสภาพอากาศแบบนี้ เป็นวัฏจักรที่เกิดขึ้นกับโลกมาแล้วหลายรอบในช่วงหลายล้านปีที่ผ่านมา เราแค่บังเอิญมาอยู่ในช่วงที่วงจรนี้กลับมามีพายุ ซึ่งหากเชื่อตามแนวคิดนี้ นัยยะในเชิงนโยบาย คือ เราไม่ต้องทำอะไร ไม่ต้องตื่นตกใจ ใช้ชีวิตต่อไป ง่ายๆ ทุกอย่างก็จะกลับมาดีเอง

สำหรับตัวผู้เขียนเอง **ไม่เชื่อแนวคิดวงจรสภาพอากาศสักเท่าไร** แต่ก็ยังไม่มียุทธศาสตร์และความรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์เพียงพอจะไปคัดค้านแนวคิดนี้ **เพราะผู้เขียนเชื่อว่ามนุษย์เราและที่เป็นตัวการสำคัญของปัญหา** การพัฒนาโดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัดของระบบนิเวศที่รอบตัวและระบบนิเวศน์โดยรวมของโลก เอาแต่แข่งขันกันสร้างความมั่งคั่งตามแนวคิดเศรษฐกิจเสรีนิยม ซึ่งเชื่อกันว่าจะนำความผาสุกมาให้กับทุกคนกลับกลายเป็นดาบสองคมกลับมาทำร้ายเรา หนาเข้าเพื่อนร่วมโลกต่างสายพันธุ์ที่ไม่รู้โอหนือเหนือกัฟลอยโดนหางเลขไปด้วย

หากความรุ่งโรจน์หมายถึงคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของเราและลูกหลานในอนาคต แนวทางการพัฒนาแบบนี้ อาจไม่ใช่คำตอบสุดท้ายก็ได้ ทิศทางการพัฒนาของประเทศไทยนั้นเป็นการเดินตามรอยเท้าของประเทศพัฒนาแล้ว อย่างสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และญี่ปุ่นมาตลอด วาดวิมานในอากาศไว้ว่าวันหนึ่งเราจะได้เป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจรายใหม่ของเอเชีย การเลือกมองโลกเพียงด้านเดียวแบบนี้ทำให้เรา (จริงใจ) หลงลืมนัดมัตของมันไป ไม่ได้คิดถึงว่ามหาอำนาจทางเศรษฐกิจก็เป็นตัวการใหญ่ในการทำลายโลกนี้ด้วยเช่นกัน

ข้อมูลของ Global Footprint Network อีกชิ้นหนึ่งที่ไม่ได้นำมาแสดงไว้ ชื่อว่า ดัชนีรอยประทับทางนิเวศวิทยา ชี้ให้เห็นว่าประเทศที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจรองลงมาอย่างนิวซีแลนด์ แคนาดา สวีเดน กลับเป็นประเทศที่มีความมั่นคงในเชิงนิเวศน์มากกว่าที่เป็มทั้งหลายเสียอีก

ประเทศเหล่านี้ก็เป็นประชาธิปไตย เป็นประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยกลไกตลาดเช่นกัน เหตุใดพวกเขาจึงสามารถรักษาสมดุลในการพัฒนาเอาไว้ได้? บางทีเราอาจต้องหันไปศึกษาแนวทางการพัฒนาของประเทศเหล่านี้บ้าง แล้วนำมาปรับใช้กับบ้านเราให้เหมาะสม ถึงแม้จะไม่ยิ่งใหญ่ที่สุดในภูมิภาค แต่อย่างน้อยคนไทยก็จะได้อยู่กันอย่างมีความสุขมากขึ้น หากเราทำได้เป็นผลสำเร็จ

อาจกลายเป็นตัวอย่างให้ประเทศอื่นทำตาม
ซึ่งจะส่งผลดีต่อโลกใบนี้ในระยะยาว

**แม้ว่าหลายประเทศหันมาร่วมมือกัน
แก้ไขปัญหาด้วยการควบคุมการปล่อยก๊าซ
คาร์บอนไดออกไซด์ มีการกำหนดโควตา
รายปีแต่ละประเทศจะปล่อยก๊าซออกมาได้
มากน้อยเพียงใด แต่แนวทางนี้ก็ยิ่งถูก
ขับเคลื่อนด้วยกลไกราคา ด้วยการเปิดโอกาส
ให้ประเทศที่ปล่อยก๊าซเยอะสามารถซื้อ
โควตาการปล่อยก๊าซจากประเทศที่มีโควตา
เหลือได้ แต่การทำเช่นนี้ เป็นเพียงการ
ชะลอความรุนแรงของปัญหา ในเมื่อ
กลไกตลาดเป็นต้นตอของปัญหา เราจะใช้
เครื่องมือเดียวกันมาแก้ปัญหาอาจจะไม่ใช่
ทางเลือกที่ดีที่สุด**

ประเทศที่มีจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมสูง
ไม่ได้แก้ไขปัญหในประเทศของเขาด้วยการ
ใช้กลไกตลาดหรือกฎหมายเท่านั้น เขามี
กุศโลบายสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม
ที่แยบยล ปลูกฝังตั้งแต่เด็ก มีการลงทุนเพื่อ
ให้ประชาชนมีความสะดวกในการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น ถังแยกขยะใน
ทุกเขตชุมชน การส่งเสริมให้ใช้น้ำทิ้งที่ไม่
สกปรกน้ำในการรดน้ำต้นไม้ นอกจากนี้แล้ว
มีการศึกษาค้นคว้าจำนวนมากที่เป็นหลักฐานว่า
การใช้พลังงานสังคมและวัฒนธรรมในการ
แก้ปัญหา อาจได้ผลดีไม่แพ้เครื่องมือทาง
เศรษฐศาสตร์ แต่มีความยืดหยุ่นในการนำไป
ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่มากกว่า

**ประเทศไทยและคนไทยเลือกได้ว่า
จะอยู่ในบัญชีรายชื่อผู้ร่วมทำลายโลก
ก็หรืออยากถูกจดจำในฐานะของประเทศ
หนึ่งที่เป็นผู้ปกป้องรักษาโลกใบนี้ ไม่ต้อง
ไปมองหาแนวทางจากที่ไหน แค่อ่านแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
มาใช้ได้อย่างจริงจัง ก็ช่วยให้
เราดีขึ้นได้ตั้งแต่วันนี้**

**อย่ารอให้คำประท้วงจากธรรมชาติ
รุนแรงกว่านี้เลย**